

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a knihovnictví

Kabinet informačních studií a knihovnictví

MODUL Č. 10 - NÁVRH A REALIZACE KVALITATIVNÍHO ROZHOVORU

VIKBA31 Metodologie pro informační studia a knihovnictví 2

Autor: Petr Kalíšek

UČO: 415437

Typ studia: prezenční, bc.

Ročník: 2.

Brno

2014

Vymezení

Výzkumný problém

Vnímání knihovnické profese knihovníky/knihovnicemi.

Zaměření výzkumu

Z důvodu širokého rozsahu výzkumného problému bude problematika zaměřena pouze na zkoumání vnímání náročnosti knihovnického povolání. Z prováděného kvantitativního výzkumu, který se zaměřoval na názor veřejnosti (vzorek 15–85 let), vyplynulo, že respondenti obecně řadí povolání knihovníka mezi nenáročné profese. Cílem je tedy zjištění, jak náročnou vnímají svou profesi sami knihovníci, a jaké jsou jejich důvody. Dále bude zjišťováno, s jakými překážkami při výkonu povolání se knihovníci/knihovnice v praxi setkávali v počátcích své kariéry a co je trápí dnes.

Základní výzkumná otázka

Jak vnímají náročnost knihovnické profese knihovníci/knihovnice?

Výzkumné podotázky

Hodnotí knihovníci svou profesi jako náročnou?

Co bylo pro knihovníky problémem v začátcích jejich kariéry?

Jaké činnosti v rámci knihovny jsou podle knihovníků nejnáročnější na výkon? Proč?

Osnova interview

Tazatelské otázky

Warm-up

- 1) Mohl/a byste mi krátce představit knihovnu, ve které pracujete?
- 2) Povězte mi stručně, co jste dnes dělal/a v práci?

Hlavní část dotazování

- 3) Vyprávějte mi o Vašem běžném pracovním dni. Pokračujte prosím chronologicky od začátku.
  - Sondážní otázky:
    - Můžete mi tuto činnost více přiblížit?
    - Co obvykle následuje po této činnosti?
    - Rád bych se o této fázi dozvěděl více. Můžete to popsat podrobněji?
    - Kolik máte přestávek?
    - S kým z kolegů přijdete během dne do kontaktu?
- 4) Co je pro Vás nejobtížnější z Vašich pracovních povinností v současnosti?
  - Sondážní otázky:

- Rozved'te to prosím podrobněji.
  - Proč s tím podle Vás máte problém?
  - Proč si myslíte, že Vaše práce není obtížná?
- 5) Zažíváte v práci mnoho stresu?
- Sondážní otázky:
    - Čím si myslíte, že je to způsobeno?
    - Jak se s tím vyrovnáváte?
    - Jaký to má podle Vás vliv na Váš osobní život?
- 6) Jak často překračujete v práci stanovenou pracovní dobu (práce přes čas)?
- Sondážní otázky:
    - Jak to vnímáte Vy osobně?
- 7) Zajímalo by mě, co pro Vás bylo na začátku Vaší kariéry knihovníka/knihovnice největší překážkou v rámci práce.
- Sondážní otázky:
    - Jak jste se s tím vyrovnal/a? Jak jste problém vyřešil/a?
    - Myslíte si, že se toto stává i ostatním začínajícím knihovníkům?
    - Ovlivnila tato zkušenost nějak Váš následující přístup k práci nebo její vnímání?
- 8) Co je podle Vás nejtěžší činnost, kterou může knihovník vykonávat?
- Sondážní otázky:
    - Proč jste zvolil/a zrovna tuto činnost?
    - Byl jste někdy na této pozici? Jak jste se u toho cítil/a?

Další hlavní či sondážní otázky budou tvořeny tazatelem v průběhu interview operativně na základě získaných odpovědí informanta a s uvažováním časových možností.

Závěr dotazování

- 9) Cítíte se doceněn/a za svou práci?
- Sondážní otázky:
    - Proč tomu tak není? Co vám vadí?
    - Jak by se měla ideálně chovat veřejnost ke knihovníkům a knihovnicím? Proč tomu tak není v současnosti?
- 10) Chtěl/a byste se na něco na závěr zeptat? Máte připomínky k výzkumu?
- 11) Jaký je váš věk?
- 12) Na jaké pozici pracujete?
- 13) Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- 14) Jaké je vaše oborové vzdělání?
- 15) Dotaz na kontakt v případě zájmu o výsledky studie.

Základní identifikace informanta

Jaromír, 33 let, knihovník v městské knihovně

Přepis části rozhovoru (cca. 15 minut)

Povězte mi, kolik máte během celodenní směny přestávek?

V případě dlouhé směny máme od půl jedné do jedné přestávku na oběd, ale to je takové, že většinou si já i kolegy ně nosíme oběd z domu. Ohříváme si ho, máme mikrovlnku vzadu.

Více pauz nemáte?

Jenom obědová pauza. To je vše.

S kým přicházíte do kontaktu v rámci tohoto běžného dne v rámci personálu knihovny?

S kolegyní Maruškou a s paní vedoucí. Víc nás tu není. (...) Samozřejmě občas když přijede metodik, jednou za čas z pověřené knihovny, nebo někdo z nás jede na konferenci nebo seminář, tak se setkáváme ještě s kolegy odjinud, ale to je třeba jednou za čtvrt roku. Protože na to nemáme peníze, na to, aby nám někdo něco takového radil. Ale to určitě znáte. (Smích)

Co je pro Vás nejobtížnější z Vašich pracovních povinností v současnosti?

Nejobtížnější? (...) Tak jedna jako z činností, které já hlavně dělám, za které jsem zodpovědný, tak jsou hlavně ty vzdělávací kurzy. A pro mě osobně, mám vystudovanou informatiku, a nejsem pedagog, nejsem ani knihovník vzděláním a je pro mě hrozně obtížný předávat těm seniorům ty znalosti tak, aby byly pochopitelné a uchopitelné. Ti senioři to, o to jako jeví zájem, ale je mezi nima velké rozmezí znalostí a schopností tomu porozumět. Někteří třeba o tom mají větší povědomí, patří mezi takové ty aktivní, kteří třeba celý život byli s těmi technologiemi nějakým způsobem v kontaktu nebo třeba mají děti nebo vnoučata, se kterými, se kterými vlastně na počítači něco provozují. Vnoučata jim ukazují, jak se na počítači vyhledává, hrají tam spolu nějaké hry, koukají se spolu na filmy a podobně. Máme tady čtenáře, je mu dvanáct let a jeho babičce osmdesát a vlastně je to asi nejvíce zdatná návštěvnice kurzu, protože dokáže zapnout PC, dokáže najít na internetu nějaké základní informace jako předpověď počasí. Ale někteří jsou zase rádi, že ten počítat alespoň zapnou, nebo dokáží používat myš. S tím mají velké problémy. Celý jeden kurz jsme strávili tak, že jsem je učil počítač zapínat, vysvětloval jsem jim, že ten počítač není vlastně jenom ten monitor, ale že je to výstupní zařízení. Tou myší, že se to ovládá a tou klávesnicí. Pro ně to bylo hrozně nepředstavitelné, protože to jsou třeba lidi, kteří nemají ani mobil, a prostě vrchol mezi těmi zařízeními, se kterými se dostali do styku, je třeba televize, a to ještě nějaký starý model. Takže je pro mě obtížný to předávat takové skupince lidí, kde každý z nich má úplně jiné představy a znalosti. A předávat to tak, aby to pochopili, protože jsem nestudoval pedagogiku ani andragogiku, nic podobného. A třeba zkušenostmi s těma dětma mám úplně jako opačné, protože oni pojmu všechno, co jim řeknu, ale u těch seniorů je to obtížnější.

Zažíváte v práci mnoho stresu?

Tak samozřejmě, jako každý zažívá občas nějaký stres, ale obecně si myslím, že ta pozice, kterou dělám teďka já, není vyloženě stresující. Naopak, docela mě to docela baví a myslím si, že kolegyně to baví. Když beru v potaz tu práci jako takovou, ne odměňování, ne ohodnocení té práce.

Proč si myslíte, že to baví Vaše kolegyně?

Tak moje kolegyně, na rozdíl ode mě, jsou knihovnice. Obě dvě mají vystudovanou knihovnickou SŠ a vlastně Maruška, i její maminka i její tatínek byli knihovníci. Zajímavé je, že oni pocházejí ze Slovenska. Každý dělal knihovníka v jiném městě. Takže ta to má jako v rodině. Tam je to úplně jasné. A nevím, asi v tom obě spatřují nějaký vyšší smysl. Není to věc, kterou by člověk dělal pro peníze.

A jak je to u Vás?

U mě je to tak, že já jsem vlastně po škole dlouhou dobu nemohl najít práci. A pak jsem zkoušel podnikat, ale to se mi nedařilo, nenaplnělo mě to ani. A nějakou dobu jsem vlastně učil tady na ZŠ a taky jsem dělal v Šumperku poskytovatele internetového připojení, dělal jsem výjezdového technika. Připojoval jsem lidi k internetu. Teď jsem tady. No, (...) a dává mi to prostě smysl. Jinak to asi popsat nedokážu.

Jak často překračujete v práci stanovenou pracovní dobu? Tedy jak často pracujete přes čas?

Kdybych to neměl vyloženě vyčíslit, tak bych řekl, že docela dost. Netroufám si odhadovat, ale bude to určitě několik hodin týdně, ale to jsou věci, který člověk nevnímá, protože děláme to, jak jsem říkal, že nás to baví a že za tím vidíme nějaký hlubší smysl, a když prostě pořádáme nějakou akci pro děti nebo čtenáře, tak jako, tak je nesmysl to vtěsnávat do otevírací doby knihovny, což je vlastně jediný čas, který je nám proplacený, ale děláme třeba některé akce i o víkendu.

Jak vnímáte tedy ty přesčasy?

Pro mě osobně to není žádná obtíž. Já jsem sice ženatý, ale nemáme děti. Takže si užívám, užíváme si děti tak, že si je půjčujeme v uvozovkách na ten víkend. A prostě, užívám si je tímto způsobem. Stačí mi to. Půjčit a vrátit. (Smích)

Řekněte mi, co pro Vás bylo na začátku Vaší kariéry knihovníka největší překážkou v rámci práce? Co vám na začátku dělalo největší problém?

V rámci té práce? No, úplně jeden z těch největších problémů byl, že já jsem vlastně knihovnu dlouhou dobu nenavštěvoval. Ne, že bych nečetl, ale až vlastně do střední školy, nebo ještě zhruba do poloviny středoškolského studia, tak vlastně všechny knížky, které jsem potřeboval, ať to byla beletrie nebo odborná literatura, tak jsem prostě sháněl někde jinde, a vlastně jsem ani nikde nebyl registrovaný v knihovně, nebo jsem si to půjčoval přes rodiče. Až vlastně někdy před maturitou, potom na další škole tak teprve jsem se registroval do knihovny. A jsem s těma knihovnami měl strašně málo zkušenosti, a to ještě takové ty kusé, kdy člověk přijde, vybere si knížku v katalogu, nebo se zeptá knihovnice u pultu, tu knížku si vyzvedne a pak ji zas přijde vrátit. A vlastně jsem vůbec nevěděl, jak knihovna funguje, a co poskytuje všechno za služby. Nevěděl jsem vůbec, jaká je náplň té knihovnické práce a co to obnáší. A tohle byly všechno věci, které jsem se musel naučit, jako co to je vůbec katalogizace, že existuje nějaký katalog, který se dá doplňovat. Jak funguje politika akvizice,

vyřazování, spoustu dalších věcí. To nemá smysl asi vyjmenovávat. Takže tohle bylo pro mě asi obtížné ze začátku. Jinak si myslím, že to není nic těžkého, že člověk, který má základní povědomí o literatuře, selský rozum a SŠ, tak si myslím, že může v klidu vykonávat práci knihovníka na nějaké úrovni veřejných knihoven bez problémů.